

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

Воробйова Євгенія Вячеславівна

УДК 378.147:46

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця – 2009

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному технічному університеті “Харківський політехнічний інститут”, Міністерство освіти і науки України, м. Харків.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Романовський Олександр Георгійович,
Національний технічний університет
“Харківський політехнічний інститут”,
проректор з науково-педагогічної роботи,
завідувач кафедри педагогіки і психології
управління соціальними системами, м. Харків.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Барановська Лілія Володимирівна,
Національний авіаційний університет,
кафедра педагогіки та психології професійної освіти,
професор, м. Київ;

кандидат педагогічних наук, доцент
Лівенцова Вікторія Анатоліївна,
Донецький державний інститут здоров'я, фізичного
виховання і спорту Київського Національного
університету фізичного виховання і спорту України,
кафедра педагогіки, психології та філології,
доцент, м. Донецьк

Захист відбудеться “__” січня 2010 р. о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32.

Автореферат розісланий “__” _____ грудня _____ 2009 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Коломієць А.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Стрімке зростання ролі управлінських кадрів у діяльності будь-яких соціально-економічних систем за останні півстоліття привело до зміни парадигми управлінської освіти в цілому та до появи необхідності організації системи другої вищої освіти для менеджерів зокрема. Таке становище зумовлено змінами у структурі, змісті та цілях суспільного виробництва, а також необхідністю урахування специфіки (промисловість, державне управління, установи, підприємства та організації різних форм власності тощо) професійної управлінської діяльності. Адже потреби сучасного суспільства не обмежуються лише наявністю менеджерів, що виконують базовий набір функцій (планування, організація, мотивація, координація, контроль тощо), а потребують їхньої високої компетенції стосовно змісту діяльності керованої ними організації.

На особливу увагу заслуговує дослідження процесу професійної підготовки майбутніх менеджерів у контексті удосконалення якості вищої управлінської освіти, зокрема післядипломної освіти з менеджменту. Така ситуація обумовлює актуальність формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності у процесі отримання другої вищої освіти з менеджменту.

Актуальність проблеми визначається також низкою суперечностей:

– між наявними вимогами щодо удосконалення управлінського процесу у соціально-економічних системах різної специфіки (організації, підприємства, установи різних форм власності) та низьким рівнем готовності суб'єктів управління використовувати ефективний (удосконалений) стиль професійної діяльності;

– між недостатньою розробленістю проблеми формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності та нагальною потребою корегування вже існуючого стилю професійної діяльності суб'єктів управління у процесі післядипломної освіти з менеджменту.

Аналіз науково-психологічної та педагогічної літератури з проблеми вивчення професійної діяльності менеджерів, використання стилів професійної діяльності, зокрема управлінської, ефективного керівництва свідчить, що формування стилю професійної діяльності є одним із пріоритетних завдань досліджень у теорії та практиці управління і менеджменту, а також у психолого-педагогічній теорії та практиці та вивчається за такими напрямками:

– предмет наукового менеджменту, обґрунтування принципів менеджменту, професійної діяльності менеджера у контексті різних підходів (С. Белозьоров, О. Деркач, Ю. Ємельянов, А. Журавльов, Г. Никифоров, В. Рубахін, Л. Свенцицький, О. Сітніков, С. Уманський, Г. Щокін, М. Вебер, П. Друкер, Р. Лайкерт, Е. Мейо, Ф. Тейлор, А. Файоль);

– формування стилю виховання, навчання, педагогічного керівництва та педагогічної діяльності (К. Абульханова-Славська, О. Бодальов, Н. Бордовська, Л. Зіміна, І. Зязюн, Ж. Ковалів, А. Маркова, Н. Мойсеюк, А. Реан, М. Сметанський, В. Шахов та ін.);

- вивчення особливостей індивідуального стилю діяльності (С. Гільманов, Є. Голубєва, Є. Клімов, В. Мерлін, В. Небиліцин, О. Саннікова Б. Теплов та ін.)
- вивчення професійної підготовки менеджерів (Л. Влодарска-Зола, Н. Замкова, О. Капітанець, В. Козаков, В. Лівенцова).

Водночас питання обґрунтування педагогічних умов і шляхів корегування вже існуючого стилю професійної діяльності суб'єктів управління у процесі професійної підготовки в умовах другої вищої освіти з адміністративного менеджменту виявилось недостатньо розробленим.

Нагальна потреба у підвищенні кваліфікації управлінських кадрів шляхом корекції їхнього індивідуального стилю професійної діяльності в умовах другої вищої освіти з адміністративного менеджменту, недостатня розробленість теоретико-методологічних аспектів цієї проблеми, а також об'єктивні потреби удосконалення та конкретизації провідних тенденцій професійної підготовки майбутніх менеджерів адміністративної діяльності зумовили вибір теми нашого дослідження: “Педагогічні умови формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності”.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота є складовою держбюджетної науково-дослідної роботи Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут” (НТУ “ХПІ”) – М8702 “Розробка методології формування національної гуманітарно-технічної еліти”(№ 0104И009019). Тема дисертації затверджена вченою радою факультету інформатики й управління НТУ “ХПІ” (протокол № 3 від 19 листопада 2005 р.) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 22 травня 2007 р.).

Мета дослідження – визначити, теоретично обґрунтувати педагогічні умови, що забезпечують ефективність формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності у процесі професійної підготовки та експериментально перевірити їх ефективність.

Гіпотеза полягає в тому, що ефективність процесу формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності значно підвищиться за таких умов:

- удосконалення організації навчально-виховного процесу зі спеціальності “Адміністративний менеджмент” з метою активізації самостійної пізнавальної діяльності студента-менеджера;
- корегування форм, методів та засобів навчання відповідно до специфіки адміністративної діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу;
- оволодіння уміннями моделювання, оцінювання та прогнозування процесу взаємодії як необхідного фактора реалізації індивідуального стилю професійної діяльності менеджерів адміністративної діяльності.

Відповідно до об'єкта, предмета та мети визначено основні **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан розробленості проблеми у психолого-педагогічній теорії та практиці.

2. Здійснити аналіз сутності й специфіки феномену “індивідуальний стиль професійної діяльності”.

3. Виявити критерії, показники та охарактеризувати рівні сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності.

4. Обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності.

Об’єкт дослідження – професійна підготовка магістрів зі спеціальності “Адміністративний менеджмент”.

Предмет дослідження – умови формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності.

Методологічну основу дослідження становлять: діяльнісний, особистісно-орієнтований, індивідуальний, культурологічний, комунікативний, акмеологічний підходи до професійної підготовки менеджерів; положення про єдність свідомості та діяльності, про активність суб’єкта у пізнавальній діяльності; розуміння навчально-виховного процесу в умовах другої вищої освіти як взаємозумовленої діяльності суб’єктів цього процесу; психолого-педагогічні ідеї та нормативно-джерельна база щодо створення нової системи освіти і професійної підготовки майбутніх менеджерів в Україні, зокрема в умовах післядипломної освіти; концепція неперервної освіти.

Теоретичну основу дослідження становлять положення: особистісно-орієнтований підхід до освітнього процесу (В. Андрущенко, І. Зязюн, Н. Ничкало, О. Рудницька та ін.); теоретичні положення щодо організації навчально-виховного процесу у вищій школі (А. Алексюк, Ю. Бабанський, В. Безпалько, Г. Васянович, С. Гончаренко, Р. Гуревич, О. Кондратюк, В. Лозова, Н. Мойсеюк, І. Прокопенко, М. Сметанський, О. Шестопалюк та ін.), зокрема, другої вищої освіти (І. Зязюн, Н. Ничкало, Ю. Зіньковський, В. Козаков, С. Сисоєва, В. Рибалка, О. Романовський та ін.); ідеї, рекомендації у галузі професійної діяльності менеджера і його підготовки (Л. Влодарска-Зола, О. Деркач, А. Журавльов, О. Капітанець, В. Козаков, Є. Кузьмін, Є. Романова, В. Рубахін, О. Свенцицький, О. Сітніков, В. Толочек, Л. Уманський, А. Чернявський, Г. Щокін, М. Вебер, П. Друкер, Р. Лайкерт, Е. Мейо, Ф. Тейлор, А. Файоль та ін.) та післядипломної освіти з менеджменту (Л. Карашук, Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Н. Ушакова, Н. Черненко та ін.); теорії, концепції, положення класичних та сучасних досліджень професійної діяльності та індивідуального стилю професійної діяльності (К. Абульханова-Славська, О. Бодальов, Н. Бордовська, Л. Буєва, В. Войтко, С. Гільманов, Є. Голубєва, Л. Зіміна, І. Зязюн, Є. Клімов, М. Каган, Ж. Ковалів, В. Ледньов, А. Маркова, В. Мерлін, В. Небиліцин, А. Реан, В. Рибалка, О. Саннікова, Г. Суходольський, Б. Теплов та ін.).

Методи дослідження. У процесі дослідження використано такі методи: *теоретичні*: – аналіз і синтез наукової, спеціальної літератури задля визначення різноманітних поглядів на проблему, що досліджується, контент-аналіз, метод кваліметрії; *емпіричні*: – спостереження, опитування, анкетування, психолого-педагогічна діагностика, інтерв’ю, метод проектів; педагогічний експеримент для

виявлення ефективності методики реалізації педагогічних умов формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності; *методи математичної статистики* з метою обробки результатів дослідження для подальшого аналізу емпіричних даних.

Експериментальна база дослідження. Дослідницько-експериментальна робота здійснювалася на базі Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут” (охоплено 368 студентів чотирьох факультетів); Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (110 студентів); Донецький Національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (56 студентів). Окрім цього, було охоплено 43 керівники різних ланок організацій, підприємств та установ м. Харкова і м. Донецька.

Наукова новизна і теоретичне значення роботи полягає в тому, що

— *вперше визначено* сутність і структурні складові індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності; обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови його формування (удосконалення організації навчально-виховного процесу зі спеціальності “Адміністративний менеджмент” з метою активізації самостійної пізнавальної діяльності студента-менеджера; корегування форм, методів та засобів навчання відповідно до специфіки адміністративної діяльності суб’єктів навчально-виховного процесу; оволодіння вміннями моделювання, оцінювання та прогнозування процесу взаємодії як необхідного фактора реалізації індивідуального стилю професійної діяльності менеджерів адміністративної діяльності);

— *охарактеризовано* рівні (креативний, адаптивний та репродуктивний), критерії та показники сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності (акмеологічний, рефлексивний, мотиваційно-ціннісний, комунікативний та функціонально-діяльнісний);

— *уточнено* сутність понять “стиль”, “стиль діяльності”, “індивідуальний стиль професійної діяльності”;

— *подальшого розвитку* набули засоби, форми і методи, спрямовані на корегування існуючого стилю професійної діяльності суб’єктів управління у процесі професійної підготовки з адміністративного менеджменту.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що розроблено і впроваджено: експериментальний варіант програми навчальної дисципліни “Техніка адміністративної діяльності”, навчальної програми дисципліни “Менеджмент організацій” для професійної підготовки майбутніх менеджерів адміністративної діяльності ВНЗ IV рівнів акредитації. Підготовлено методичні рекомендації викладачам щодо формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності.

Теоретичні висновки та результати дослідження можуть бути використані для подальших досліджень проблеми формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності.

Результати дисертаційного дослідження **впроваджено** у навчально-виховний процес Національного технічного університету “Харківський політехнічний

інститут” (довідка № 6/56 від 21 травня 2008 р.), Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (довідка № 234-45 від 17 червня 2008 р.), Донецький Національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (довідка № 45/11 від 05 червня 2008 р.), ВАТ «Інпромбанк» (акт від 21 квітня 2008 р.), ПП «Домотехніка-Харків» (акт від 19 травня 2008 р.).

Вірогідність результатів дослідження забезпечені обґрунтованістю вихідних позицій; застосуванням комплексу методів, адекватних меті, об’єкту, предмету і завданням дослідження; експериментальною перевіркою висунутої гіпотези; репрезентативністю вибірки; кількісним та якісним аналізом одержаних результатів; використанням методів математичної статистики.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут” (2005-2009 рр.), VI міжвузівській науково-методичній конференції “Експертные оценки элементов учебного процесса” (Харків, 2004 р.), міжнародних науково-практичних конференціях “Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров’я” (м. Харків, 2004-2009 рр.), “Переяславская рада и гармонизация украино-российских отношений на современном этапе” (м. Харків, 2006, 2007 рр.), “Навчання іноземних студентів в іншомовному середовищі: лінгвометодичний, психологічний та інформативний аспекти” (м. Харків, 2007 р.), міжнародній науково-методичній конференції “Викладання психолого-педагогічних дисциплін у технічному університеті: методологія, досвід, перспективи” (м. Київ, 2007 р.), на всеукраїнських науково-практичних конференціях “Г.С. Сковорода та проблеми формування особистості” (м. Харків, 2007 р.), “Сучасні освітні технології у професійній підготовці майбутніх фахівців” (Львів, 2007 р.), науково-методичних конференціях “Могилянські читання” (Миколаїв, 2005-2009 рр.), “Сучасні освітні виклики та професійна підготовка майбутніх фахівців” (Львів, 2009 р.).

Публікації. Основні результати дослідження викладено у 22 публікаціях (16 одноосібних): у 16 статтях (10 з яких опубліковані у провідних фахових виданнях), 5 статтях збірників матеріалів конференцій, 1 – методичні рекомендації.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (268 найменувань), 50 таблиць, додатків (на 35 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 260 сторінок, з них основного тексту 191 – сторінка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми та доцільність проведення дослідження; розкрито його об’єкт, предмет, мету, завдання; сформульовано гіпотезу; визначено методи дослідження та етапи науково-педагогічного пошуку; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення здобутих результатів,

особистий внесок здобувача, сформульовано висновки про апробацію та впровадження результатів дисертаційного дослідження.

У першому розділі – “Теоретичні питання формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності” – на основі аналізу філософської, психолого-педагогічної та науково-спеціальної літератури з теорії та практики управління і менеджменту проаналізовано особливості професійної діяльності менеджера, визначено сутність індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього менеджера адміністративної діяльності, його компоненти, доведено доцільність та обґрунтовано педагогічні умови його формування.

Проведений аналіз наукових праць свідчить, що проблема професійної діяльності у науково-педагогічних дослідженнях розроблена базуючись на психолого-педагогічних засадах розвитку діяльності особистості.

Фундаментальними з цього питання є дослідження Л. Виготського, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна, Є. Ільїна, згідно з якими діяльність – це специфічно людська форма активності, що є суб’єктною та хоча б у мінімальному ступені творча та самостійна.

Аналіз сучасних наукових праць з означеної проблеми (В. Ледньов, В. Рибалка, Г. Суходольський) дозволяє стверджувати, що людська діяльність досліджується вченими як структура із певною логікою побудови.

Згідно з філософським аспектом, Л. Буєва визначає діяльність як спосіб існування і розвитку суспільства й людини, всебічного процесу перетворення їм навколишньої природної й соціальної реальності, включаючи його самого відповідно до його потреб, цілей й завдань.

Отже, виявлення різноманітних ознак діяльності дозволило констатувати, що діяльність – це сукупність таких ознак, як цілеспрямованість, предметність, детермінованість суспільними умовами. Вона носить перетворюючий та творчий характер і зумовлює спілкування діючих індивідів.

Аналіз психолого-педагогічного надбання з проблеми різноманітних видів професійної діяльності (В. Кан-Калік, Є. Клімов, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна) та окремих аспектів праці (Є. Клімов, Є. Романова, В. Толочек) свідчить, що її розглядають як складний об’єкт з багатьма ознаками, що являє собою систему. Інтегруючим компонентом даної системи, що забезпечує її життєдіяльність, є суб’єкт праці (людина), який забезпечує взаємодію всіх компонентів системи, враховуючи розмаїття ознак, що відображають її специфіку.

Проведений аналіз та узагальнення різних підходів свідчить, що проблема професійної діяльності у науково-педагогічних дослідженнях розроблена базуючись на психолого-педагогічних засадах розвитку професій і дозволяє визначити професійну діяльність як систему взаємопов’язаних дій (операцій) працівників, виконуючи які, вони отримують прогнозовані результати.

У дисертації доведено актуальність вивчення проблеми професійної діяльності менеджерів, що була зумовлена стрімким зростанням масштабів виробництва, розширенням структур організацій, промисловою революцією, а також управлінською революцією наприкінці ХХ століття.

Проведене опитування 43 керівників різних ланок організацій, підприємств та установ м. Харкова і м. Донецька засвідчило, що високий рівень розвиненості особистісних якостей що необхідні суб'єкту управління та сформованості управлінських умінь та навичок, мають відповідно 7,3 і 18,5 % опитаних керівників.

Еволюція підходів щодо розвитку професійної діяльності менеджера (О. Деркач, А. Журавльов, В. Рубахін, О. Свенцицький, О. Сітніков, Л. Уманський, Г. Щокін, М. Вебер, П. Друкер, Р. Лайкерт, Е. Мейо, Ф. Тейлор, А. Файоль) дала змогу визначити її як систему компонентів, які складаються з певного набору функцій, що реалізує суб'єкт цієї діяльності з притаманними йому особистісними ознаками в залежності від конкретної ситуації.

Проведений аналіз підходів щодо розвитку професійної діяльності менеджерів із урахування специфіки та змісту конкретного виду управлінської діяльності дозволив визначити адміністративну діяльність менеджера як складний процес послідовної реалізації проектувальної, організаційної, управлінської та виконавської функцій, який здійснюється шляхом реалізації системи умінь суб'єктом цієї діяльності.

Теоретичний аналіз різних підходів (К. Абульханова-Славська, С. Гільманов, Є. Голубева, Л. Зіміна, І. Зязюн, М. Каган, Є. Клімов, Ж. Ковалів, В. Лівенцова, А. Маркова, В. Мерлін, В. Небиліцин, А. Ніконова, О. Саннікова, Б. Теплов та ін.) щодо розуміння сутності індивідуального стилю діяльності, індивідуального стилю професійної діяльності менеджера дозволив дійти висновку, що індивідуальний стиль професійної діяльності (ІСПД) менеджера адміністративної діяльності можна визначити як систему методів, способів та прийомів реалізації виробничих функцій (проектувальної, організаційної, управлінської та виконавської) та завдань суб'єктом цієї діяльності з урахуванням його індивідуально-психологічних характеристик.

У дослідженні обґрунтовано структуру ІСПД майбутніх менеджерів адміністративної діяльності, що складається з акмеологічного, рефлексивного, мотиваційно-ціннісного, комунікативного та функціонально-діяльнісного компонентів.

Доведено, що формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності можна розглядати як корекцію вже існуючого стилю професійної діяльності менеджерів. Водночас, професійне вдосконалення передбачає: розвиток професійно важливих, особистісних та ділових якостей; оволодіння навичками самоаналізу для визначення відповідності індивідуальних проявів суспільним вимогам; розвиток професійного потенціалу менеджера на основі особистісної системи цінностей, що створює потребу у неперервному професійному розвитку та забезпечує успіх діяльності менеджера; розвиток умінь з адміністративної діяльності як виду професійної діяльності менеджера.

У процесі дослідження обґрунтовано, що формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності буде ефективним за певних педагогічних умов:

- удосконалення організації навчально-виховного процесу зі спеціальності “Адміністративний менеджмент” з метою активізації самостійної пізнавальної діяльності студента-менеджера, що дозволить сформулювати прагнення до постійного підвищення рівня ефективності своєї діяльності, оволодіння управлінською культурою, здатність до саморозвитку в процесі професійної діяльності, здатність до постійного самовдосконалення, прагнення до підвищення свого професійного рівня в умовах навчання, здатність навчати працівників та здійснювати виховний вплив;

- корегування форм, методів та засобів навчання відповідно до специфіки адміністративної діяльності суб’єктів навчально-виховного процесу полягає у застосуванні інноваційних методів та засобів навчання та сприяє активній розумовій та практичній діяльності, розвиває пізнавальні інтереси та здібності, творче мислення, уміння й навички самостійної та розумової праці, що сприяє подальшій активності у постійному оволодінні знаннями та використанням їх на практиці в адміністративній діяльності;

- оволодіння уміннями моделювання, оцінювання та прогнозування процесу взаємодії як необхідного фактора реалізації індивідуального стилю професійної діяльності менеджерів адміністративної діяльності сприяє встановленню злагодженої діяльності працівників, ефективному добору кадрів й формуванню з них згуртованого, працездатного колективу, розумінню, контакту й спрацьованості із підлеглими, вищими керівниками та колегами по роботі, організації контролю виконання, гнучкості, здатності налагодити відносини, вмінню переконувати, впливати силою власного прикладу.

Таким чином, у дослідженні доведено важливість формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності, що є необхідною умовою професійного розвитку суб’єкта управлінського процесу, у контексті корекції вже існуючого індивідуального стилю професійної діяльності, а також обґрунтовано умови, за яких він буде сформований. Сукупність зазначених педагогічних умов сприяє розвитку складових досліджуваного індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього менеджера адміністративної діяльності (акмеологічного, рефлексивного, мотиваційно-ціннісного, комунікативного та функціонально-діяльнісного).

У другому розділі – “Експериментальна перевірка педагогічних умов формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності” розкриваються загальні питання організації та проведення експериментальної роботи, визначається методика реалізації педагогічних умов формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності, аналізуються результати педагогічного експерименту.

Експериментальна перевірка педагогічних умов формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності передбачала проведення педагогічного експерименту за участю студентів 4-6-х курсів Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут”, що навчаються за такими спеціальностями: менеджмент організацій (86 осіб), менеджмент зовнішньоекономічної діяльності (72 особи), адміністративний

менеджмент (210 осіб), 4-го та 5-го курсів факультету соціально-економічного факультету Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України (110 осіб), 5-го курсу інституту післядипломної освіти Донецького Національного університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (56 осіб) та 43 керівників різних ланок організацій, підприємств та установ м. Харкова і м. Донецька.

На констатувальному етапі було проаналізовано необхідність підвищення кваліфікації управлінців у процесі одержання другої вищої освіти з менеджменту. Отримані у процесі опитування 43 керівників різних ланок організацій, підприємств та установ м. Харкова та м. Донецька результати показали, що 46,3 % керівників мають середній рівень теоретичних уявлень суб'єкта управління щодо професійної діяльності, 37,2 % – високий та 16,5 % – низький. Така ситуація зумовлена недостатністю базових знань з теорії та практики управління і менеджменту. Також було визначено адміністративний стиль управління цих керівників. Аналіз результатів засвідчив, що більшість опитаних керівників (42 %) як провідний використовують авторитарний стиль, а як додатковий – стиль обмеженої участі (33 %). Демократичний стиль, як провідний використовують лише 17 % керівників, а як додатковий – 8 %. Окрім того, на констатувальному етапі було продіагностовано рівень комунікативних та організаторських здібностей студентів-менеджерів. Було виявлено, що рівень комунікативних здібностей у студентів-менеджерів нижче за рівень організаторських, що негативно позначатиметься на їх професійній діяльності.

У процесі констатувального етапу студентам-менеджерам було запропоновано виконання проекту щодо розробки програми з удосконалення стилю управління у конкретній організації. Зазначимо, що у процесі виконання проекту більшість студентів-менеджерів запропонували неефективні рекомендації з удосконалення стилю професійної діяльності суб'єкта управління. Серед 534 у 95,7 % виникли певні труднощі на різних етапах виконання проекту, а 4,3 % розробили лише рекомендації теоретичного характеру.

Зазначимо, що експеримент проходив у природних умовах, не порушуючи логіки та структури навчального процесу. Під час експерименту встановлювалися правомірність, дієвість і ефективність педагогічних умов формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності в процесі занять, що, у свою чергу, сприяло вдосконаленню його професійної підготовки в рамках другої вищої освіти з адміністративного менеджменту.

Для реалізації визначених у дисертації педагогічних умов було використано такі *форми та методи навчання*: - проблемні лекції, семінари-дискусії, “круглі столи”, дискусійне обговорення, які сприяли розвитку професійно та особистісно важливих якостей, що необхідні суб'єкту управління, формуванню стійкого інтересу до розширення професійних управлінських знань, удосконалення сформованих умінь та навичок, адекватної оцінки власного індивідуального стилю професійної діяльності у суб'єктів управління; - елементи тренінгових технологій, ділові ігри, рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій, імітаційні вправи, метод

“мозкового штурму”, відеометод, які дають можливість оволодіти ефективними шляхами удосконалення та корекції індивідуального стилю професійної діяльності суб’єктів управління, проаналізувати оптимальну спрямованість професійної діяльності на себе, на завдання та на колектив, що зумовлює ефективність діяльності соціально-економічної системи, сформувані та розвинути уміння ефективно працювати у команді; - розв’язання професійних задач, враховуючи специфіку професійної діяльності суб’єкту управління, включення у ситуації ризику, аналіз та вирішення професійних задач та ситуацій, що сприяють формуванню умінь ефективної саморегуляції, самодіагностики, самоменеджменту, розвитку стресостійкості тощо, дозволяють вирішувати професійні завдання з управління у колективі, володіти технологією забезпечення толерантного ділового спілкування і процесу ефективного розв’язання конфліктних ситуацій.

На основі розроблених критеріїв, кількісних та якісних показників, що відображали зміни в рівні сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності: розвиненість акмеологічного компонента (мотивації пізнавальної діяльності, виявлення креативності, здібності до саморозвитку), рефлексивного (виявлення емпатії, стресостійкості, здатності до самооцінки), мотиваційно-ціннісного (мотивації удосконалення індивідуального стилю професійної діяльності, спрямованості особистості (на себе, на завдання, на колектив), рівень мотивації досягнення), комунікативного (виявлення рівня комунікативних здібностей, здатність до толерантного ділового спілкування, здатність до ефективного розв’язання конфліктів) та функціонально-діяльнісного компонентів (виявлення рівня організаторських здібностей, проектувальних, організаторських, управлінських та виконавських умінь) та в залежності від прояву сукупності визначених критеріїв і показників індивідуальний стиль професійної діяльності диференціювався на рівні: креативний, адаптивний та репродуктивний.

Креативний рівень – характеризувався тим, що студент під реалізацією індивідуального стилю професійної діяльності розуміють використання теоретичних знань, сформованих умінь у процесі аналізу та оцінки власного стилю суб’єктом управління, який швидко адаптується до змін в організації, здатен до аналізу інноваційних тенденцій корегування власного ІСПД, володіє уміньми з удосконалення ІСПД шляхом саморозвитку та прогнозування професійного зростання із використанням інноваційних тенденцій.

Адаптивний рівень – характеризувався тим, що студенти реалізацію індивідуального стилю професійної діяльності здійснюють засобами сформованих умінь, застосовуючи теоретичні знання для оцінки та корегування стилю самостійно. При цьому суб’єкт управління характеризується готовністю до професійного саморозвитку, до оволодіння уміньми прогнозування професійного зростання з метою удосконалення ІСПД.

Репродуктивний рівень – характеризувався тим, що студенти реалізацію індивідуального стилю професійної діяльності розуміють як шаблонну, на основі загальних теоретичних знань й досвіду власної професійної діяльності та діяльності колег.

Для реалізації теоретично обґрунтованих педагогічних умов формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності було розроблено відповідну методику (система методів, форм та прийомів навчання), яка мала три етапи: мотиваційний, практично-моделюючий та аналітико-рефлексивний.

У дослідженні перевірено кожен із критеріїв сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього менеджера адміністративної діяльності, а також процес формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього менеджера адміністративної діяльності у двох експериментальних та контрольній групах. Узагальнені результати роботи подано в таблиці (с. 13).

З метою формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього менеджера адміністративної діяльності проведено аналіз навчальних планів спеціальностей “Менеджмент організацій”, “Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності” та “Адміністративний менеджмент” і встановлено, що цілеспрямована професійна підготовка студентів, у контексті формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутнього менеджера не проводиться. У дослідженні виокремлено й обґрунтовано методику професійної підготовки майбутніх менеджерів адміністративної діяльності, метою якої є формування індивідуального стилю професійної діяльності шляхом корекції існуючого стилю професійної діяльності суб’єкта управління, що включає різноманітні засоби, форми та методи роботи в рамках другої вищої освіти.

Визначено шляхи підготовки студентів управлінських спеціальностей до використання та удосконалення індивідуального стилю професійної діяльності – це інтеграція знань з теорії та практики управління і менеджменту, педагогіки, психології, конфліктології та психології управління, а також урахування специфіки майбутньої професійної діяльності (державне управління, управління у промисловості тощо).

Зокрема, скоректовано зміст теоретичної та практичної підготовки студентів з професійно-орієнтованих дисциплін (курс “Техніка адміністративної діяльності” – змістовні блоки “Теорія прийняття управлінських рішень”, “Комунікації в організаціях”, “Психологія управління”) та зорієнтовано їх на теоретичний аналіз питань про особливості адміністративної діяльності менеджера у процесі реалізації професійних функцій із застосуванням індивідуального стилю професійної діяльності. Скоректовано практичну частину курсу, що передбачає розв’язання професійних завдань відповідно до галузі управління та специфіки адміністративної діяльності. Доповнено теоретичну та практичну частини курсу блоком “Зміст та сутність адміністративної діяльності”. Також скоректовано зміст теоретичної та практичної підготовки студентів з професійно-орієнтованої дисципліни “Менеджмент організацій” – “Загальна характеристика управління організацією. Організаційне проектування”, “Сутність ефективної управлінської праці”, “Раціональність управлінської діяльності та критерії її ефективності” та зорієнтовано їх на теоретичний аналіз питань про особливості управлінської діяльності менеджера у процесі загально-організаційного розвитку; особливості управління соціальними системами; сутність ефективності управлінської праці та шляхи її забезпечення,

зокрема, удосконалення індивідуального стилю професійної діяльності; показники і критерії ефективності діяльності організації шляхом оцінки ефективності адміністративної діяльності менеджера. Скоректовано практичну частину курсу і зорієнтовано її на аналіз та дослідження критеріїв та показників успішності управлінської діяльності залежно від індивідуального стилю професійної діяльності менеджера.

Формувальним етапом експерименту було охоплено дві експериментальні групи: E_1 ($n=64$ студенти), E_2 ($n=76$ студенти) й одну контрольну групу K ($n=70$ студентів). Перша експериментальна група E_1 включала у себе студентів очної форми навчання зі спеціальності “Адміністративний менеджмент”, друга експериментальна E_2 група відповідно – заочної форми зі спеціальності “Адміністративний менеджмент”. До складу контрольної групи K увійшли студенти очної та заочної форм навчання цієї ж спеціальності. Так, у першій експериментальній групі було реалізовано всі педагогічні умови: удосконалення організації навчально-виховного процесу за спеціальністю “Адміністративний менеджмент” з метою активізації самостійної пізнавальної діяльності студента-менеджера; корегування форм, методів та засобів навчання відповідно до специфіки адміністративної діяльності суб’єктів навчально-виховного процесу; оволодіння уміннями моделювання, оцінювання та прогнозування процесу взаємодії як необхідного фактора реалізації індивідуального стилю професійної діяльності менеджерів адміністративної діяльності. У другій експериментальній групі було використано першу і другу педагогічні умови: удосконалення організації навчально-виховного процесу за спеціальністю “Адміністративний менеджмент” з метою активізації самостійної пізнавальної діяльності студента-менеджера; корегування форм, методів та засобів навчання відповідно до специфіки адміністративної діяльності об’єктів навчально-виховного процесу. Педагогічний процес у контрольній групі протікав без використання зазначених педагогічних умов.

Аналіз результатів експерименту свідчить про ефективність проведеної роботи з метою формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності в обох експериментальних групах. Для реалізації визначених педагогічних умов використовувалися такі форми та методи навчання: проблемні лекції, семінари-дискусії, “круглі столи”, дискусійне обговорення, тренінгові технології, ділові ігри, рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій, імітаційні вправи, метод “мозкового штурму”, відеометод, розв’язання професійних задач, враховуючи специфіку професійної діяльності суб’єкта управління, тренінг стресостійкості, аналіз та вирішення виробничих задач та ситуацій. Такі заходи сприяли розвитку професійно та особистісно важливих якостей, які необхідні суб’єкту управління, формуванню стійкого інтересу до розширення професійних управлінських знань, удосконаленню сформованих умінь та навичок, адекватної оцінки власного індивідуального стилю професійної діяльності у суб’єктів управління; дали можливість майбутнім менеджерам адміністративної діяльності оволодіти ефективними шляхами удосконалення та корекції індивідуального стилю професійної діяльності, проаналізувати оптимальну спрямованість професійної діяльності на себе, на завдання та на колектив, що

зумовлює ефективність діяльності соціально-економічної системи, сформувати та розвинути уміння ефективно працювати у команді в умовах толерантного ділового середовища; сприяли розвитку умінь ефективної саморегуляції, самодіагностики, самоменеджменту, розвитку стресостійкості тощо, дозволили вирішувати професійні завдання з управління у колективі, оволодіти технологією забезпечення толерантного ділового спілкування і процесу ефективного розв'язання конфліктних ситуацій.

У дисертації підкреслено, що позитивні зрушення щодо сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності відбулися завдяки цілеспрямованій роботі, яка орієнтувала студентів на необхідність удосконалення власного індивідуального стилю професійної діяльності, як фактора підвищення кваліфікації в умовах післядипломної освіти з менеджменту.

Таблиця 1

Результати експериментальної роботи, спрямованої на формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності

Рівні сформованості ІСПД майбутніх менеджерів адміністративної діяльності	Експериментальні групи								Контрольна група			
	E1 (64 особи)				E2 (76 осіб)				K (70 осіб)			
	Констат. етап		Формув. етап		Констат. етап		Формув. етап		Констат. етап		Формув. етап	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
– Креативний	1	1,6	17	26,6	-	-	13	17,1	-	-	1	1,4
– Адаптивний	23	35,9	30	46,8	27	35,5	46	60,5	29	41,4	37	52,9
– Репродуктивний	40	62,5	17	26,6	49	64,5	17	22,4	41	58,6	32	45,7

Аналіз ефективності запропонованих шляхів формування індивідуального стилю професійної діяльності менеджерів адміністративної діяльності проводився за допомогою обробки результатів дослідження методами математичної статистики. Для визначення статистичної значущості різниці в змінах сформованості рівнів індивідуального стилю професійної діяльності менеджерів адміністративної діяльності використано метод математичної статистики (критерій Фішера), завдяки якому підтверджено їх вірогідність.

Найбільш інтенсивні позитивні зміни в рівнях ІСПД менеджерів адміністративної діяльності виявлено у експериментальній групі E₁, потім йде група E₂, після – група K. Це пояснюється тим, що у E₁ під час дослідження перевірялися всі три запропоновані педагогічні умови, у групі E₂ експериментально не перевірялася та педагогічна умова, яка сприяла оволодінню уміннями моделювання, оцінювання та прогнозування процесу взаємодії як необхідного фактора реалізації індивідуального стилю професійної діяльності менеджерів адміністративної діяльності. Одержані дані щодо динаміки рівнів сформованості індивідуального

стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності під час констатувального й формувального етапів експерименту підтвердили висунуту в дослідженні гіпотезу.

Проведення змістовно-експериментального дослідження та аналіз одержаних результатів дозволили дійти таких **висновків**:

1. Проведений аналіз наукових праць свідчить, що проблема професійної діяльності у науково-педагогічних дослідженнях розроблена базуючись на психолого-педагогічних засадах розвитку діяльності особистості.

Проведений аналіз та узагальнення різних підходів свідчить, що проблема професійної діяльності у науково-педагогічних дослідженнях розроблена базуючись на психолого-педагогічних засадах розвитку професій. Встановлено, що ефективність виконання будь-якої професійної діяльності передбачає, по-перше, наявність суб'єкта цієї діяльності, що має індивідуально-типологічні характеристики особистості та певний набір професійноважливих якостей; по-друге, структуру такої діяльності, що складається з компонентів; по-третє, чітко окреслену систему завдань, що реалізуються шляхом послідовного виконання професійних функцій із застосуванням ефективних, інноваційних прийомів і технологій.

2. Аналіз наукової літератури свідчить, що під індивідуальним стилем професійної діяльності фахівця учені розуміють своєрідний самопрояв його особистості у професійній діяльності через усталену систему засобів та прийомів, що утворюють особистісну систему дій.

Теоретично обґрунтовано, що індивідуальний стиль професійної діяльності менеджера адміністративної діяльності можна визначити як систему методів, способів та прийомів реалізації виробничих функцій (проектувальної, організаційної, управлінської та виконавської) та завдань суб'єктом цієї діяльності з урахуванням його індивідуально-психологічних характеристик. Менеджер адміністративної діяльності, який здатен до критичного аналізу та самоаналізу власної особистості, розуміє необхідність корекції індивідуального стилю професійної діяльності, що має враховувати інноваційні тенденції, суспільні вимоги, а найголовніше, сприяти його позитивному ставленню до власної праці.

3. Визначені та обґрунтовані критерії та показники відображали зміни в рівні сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності: розвиненість акмеологічного компонента (мотивації пізнавальної діяльності, креативних здібностей, здатності до саморозвитку), рефлексивного (рівень емпатії, самооцінки, здатність до стресостійкості), мотиваційно-ціннісного (рівень мотивації удосконалення ІСПД, мотивації досягнення, спрямованість особистості майбутнього менеджера адміністративної діяльності (на себе, на завдання, на колектив), комунікативного (комунікативні здібності, здатність до толерантного ділового спілкування, використання ефективних стилів розв'язання конфліктних ситуацій у професійній діяльності), функціонально-діяльнісного (організаторських здібностей, проектувальних, організаторських, управлінських, виконавських умінь). В залежності від прояву сукупності визначених показників ІСПД майбутніх менеджерів адміністративної діяльності диференціюється на рівні: креативний, адаптивний та репродуктивний.

4. Доведено, що реалізація таких педагогічних умов, як удосконалення організації навчально-виховного процесу зі спеціальності “Адміністративний менеджмент” з метою активізації самостійної пізнавальної діяльності студента-менеджера; корегування форм, методів та засобів навчання відповідно до специфіки адміністративної діяльності суб’єктів навчально-виховного процесу; оволодіння уміннями моделювання, оцінювання та прогнозування процесу взаємодії як необхідного фактора реалізації індивідуального стилю професійної діяльності менеджерів адміністративної діяльності. Для реалізації визначених педагогічних умов використовувалися такі форми та методи навчання: проблемні лекції, семінари-дискусії, “круглі столи”, дискусійне обговорення, тренінгові технології, ділові ігри, рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій, імітаційні вправи, метод “мозкового штурму”, відеометод, розв’язання професійних задач, враховуючи специфіку професійної діяльності суб’єкта управління, тренінг стресостійкості, аналіз та вирішення виробничих задач та ситуацій. Ці заходи в цілому сприяли розвитку професійно та особистісно важливих якостей, які необхідні суб’єкту управління, формуванню стійкого інтересу до розширення професійних управлінських знань, удосконаленню сформованих умінь та навичок, адекватної оцінки власного індивідуального стилю професійної діяльності у суб’єктів управління; дали можливість майбутнім менеджерам адміністративної діяльності оволодіти ефективними шляхами удосконалення та корекції індивідуального стилю професійної діяльності.

5. Переверено кожний із показників та цілісний процес розвиненості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності в двох експериментальних та одній контрольній групах, який аналізувався на трьох рівнях. Виявлено позитивні зрушення у сформованості мотивації удосконалення ІСПД, комунікативних і організаторських здібностях та уміннях відповідно до змісту адміністративної діяльності, що доводить педагогічну доцільність обґрунтованого процесу й ефективність розроблених засобів.

Одержані результати дають підставу вважати, що вихідна методологія була правильною, поставлені завдання виконано, мети досягнуто.

Проведене дослідження, звісно, не вичерпує всіх аспектів проблеми. Перспективу подальшої розробки бачимо у комплексному та системному дослідженні особливостей професійної діяльності суб’єктів муніципального управління та управління організаціями, підприємствами та установами Харківського регіону та інших регіонів України з метою удосконалення.

Основні положення та результати дослідження відображені в публікаціях автора:

I. Статті в наукових фахових виданнях:

1. Воробйова Є.В. Портрет менеджера нової генерації в умовах розвитку сучасного суспільства // Теорія і практика управління соціальними системами. – Харків: НТУ “ХП” – 2006. – №3. – С. 49-56.

2. Воробйова Є.В. Індивідуальний стиль як науково-педагогічна проблема // Теорія і практика управління соціальними системами. – Харків: НТУ “ХПІ” – 2007. – №2. – С. 87-93.

3. Подбущая Н.В., Воробьева Е.В. Особенности формирования самосознания у студентов-менеджеров в процессе профессиональной подготовки // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту – Харків: ХДАДМ – № 9. – 2007. – С. 111-115. *(Особистий внесок полягає у дослідженні процесу професійної підготовки студентів-менеджерів)*

4. Підбуцька Н.В., Воробйова Є.В. Друга вища освіта як засіб підвищення кваліфікації управлінських кадрів // Педагогіка і психологія творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. пр. – Київ-Запоріжжя. – 2007. – Вип. 44. – С. 127-130. *(Особистий внесок полягає у дослідженні специфіки післядипломної освіти з менеджменту)*

5. Воробйова Є.В. Проблема професійної діяльності менеджера в науково-педагогічних дослідженнях // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. пр. – Київ-Вінниця – 2008. – Вип. 19. – С. 264-269.

6. Воробйова Є.В. Проблема удосконалення педагогічного процесу з метою активізації самостійної пізнавальної діяльності студента-менеджера // Педагогіка і психологія професійної освіти. – Львів. – 2008. – № 4. – С. 65-70.

7. Воробйова Є.В. Процес професійної підготовки майбутніх менеджерів з адміністративної діяльності // Теорія і практика управління соціальними системами. – Харків: НТУ “ХПІ” – 2008. – №4. – С. 38-42.

8. Підбуцька Н.В., Воробйова Є.В. Комунікація як чинник ефективності навчально-виховного процесу // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки – Запоріжжя: ЗОППОГУ «ЗІДМУ». – 2009, вип. 47 с. 127-130 *(Особистий внесок полягає у дослідженні комунікаційної функції)*

9. Воробйова Є.В. Уявлення студентів про стильові характеристики управлінської діяльності: порівняльний аналіз // Наукові праці. Педагогічні науки – Миколаїв : МДГУ ім. П. Могили, 2009. – С. 54-59.

10. Воробйова Є.В. Формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності: результати педагогічного дослідження // Теорія і практика управління соціальними системами. – Харків: НТУ “ХПІ” – 2009. – №4. – С. 49-56.

II. Публікації в інших виданнях:

11. Воробьева Е.В. Информационное сопровождение учебно-воспитательного процесса специалиста-лидера // Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: Зб. наук. пр. – Харків: НТУ “ХПІ”. – 2004 – Ч. 6. – С. 268-274.

12. Воробьева Е.В. Активные методы обучения в процессе профессиональной подготовки студентов-менеджеров // Психолого-педагогические и лингвометодические аспекты обучения в вузе: Сб. науч. ст. – Харьков: ХНАДУ, 2007. – С. 57-61.

13. Романовский А.Г., Воробьева Е.В., Подбущая Н.В. Проблема аффилиации и власти в рамках взаимообусловленных отношений // Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: Зб. наук. пр. – Харків: НТУ “ХПІ”. – 2007 – Ч. 15 - 16. – С. 288-294. *(Особистий внесок полягає у дослідженні феномену влади у контексті взаємозумовлених відносин)*

14. Воробйова Є.В. Дослідження професійної діяльності менеджера за ролевими функціями // Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: Зб. наук. пр. – Харків: НТУ “ХПІ”. – 2008 – Ч. 19. – С. 167-174.

15. Vorobjova E. The organization of pedagogical process in conditions of introduction of innovative technologies // Series Socio-human sciences.– Rumunia: Ministerul Educatiei Cercetării Si Tineretului “60 de ani de învățământ superior la Petrosani 1948-2008”. – 2008. – P. 98-102.

16. Воробйова Є.В. Організація експериментальної роботи по формуванню індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів // Психологія. Педагогіка. Соціологія: Зб. наук. пр. – Донецьк: ДНТУ. – 2009 – вып. 3 (145), с. 137-140

III. Матеріали конференцій:

17. Воробьева Е.В. Информационные технологии в подготовке специалистов в области управления социальными системами // Материалы VI межвуз. науч.-метод. конф. “Экспертные оценки элементов учебного процесса” – Харьков: НУА – 2004. – С. 76-79.

18. Воробйова Є.В. Психолого-педагогічні особливості розвитку індивідуального стилю професійної діяльності викладача технічного університету // Матеріали П'ятої Міжнар. наук.-метод. конф. – Київ – Україна – 2007. – С. 45.

19. Воробьева Е.В. Роль деловой игры в профессиональной подготовке будущих менеджеров // Материалы научно-практической конференции «Психолого-педагогические и лингвометодические аспекты обучения в ВУЗе», Харьков, 2007, с. 17

20. Воробйова Є.В. Організація самостійної діяльності студентів-менеджерів у рамках другої вищої освіти // Матеріали Міжнар. наук.-практич. конф. – Ялта – Україна – 2008. – С. 53.

21. Воробйова Є.В., Підбуцька Н.В. Дослідження функції комунікації у взаємозумовлених відносинах освітніх організацій // Матеріали V науково-практичної конференції з організаційної та економічної психології «Психологічні основи ефективної діяльності освітніх організацій в умовах соціально-економічних змін», м. Запоріжжя, 2008, с. 19

VI. Методичні рекомендації:

22. Методичні вказівки до виконання курсових робіт з психології [метод. вказівки / уклад. О.Г. Романовський, Н.Е. Мілорадова, Н.В. Підбуцька, Є.В. Воробйова]. – Харків: НТУ “ХПІ”. – 2009 – 52 с.

Анотації

Воробйова Євгенія Вячеславівна. Педагогічні умови формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, 2009.

Дисертація присвячена теоретико-експериментальному дослідженню проблеми формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності. На основі аналізу теоретичних джерел розглянуто сутність індивідуального стилю професійної діяльності, його структуру та вплив на ефективність професійної діяльності. Визначено сутність індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності, його зміст і структуру. Індивідуальний стиль професійної діяльності складається із таких структурних компонентів: акмеологічного, рефлексивного, мотиваційно-ціннісного, комунікативного та функціонально-діяльнісного. Обґрунтовано, що процес формування індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх магістрів з адміністративного менеджменту забезпечується шляхом реалізації виділених педагогічних умов: удосконалення організації навчально-виховного процесу зі спеціальності “Адміністративний менеджмент” з метою активізації самостійної пізнавальної діяльності студента-менеджера; корегування форм, методів та засобів навчання відповідно до специфіки адміністративної діяльності суб’єктів навчально-виховного процесу; оволодіння уміннями моделювання, оцінювання та прогнозування процесу взаємодії як необхідного фактора реалізації індивідуального стилю професійної діяльності менеджерів адміністративної діяльності. Обґрунтовано показники і критерії сформованості індивідуального стилю професійної діяльності майбутніх менеджерів адміністративної діяльності. Результатами експериментальної роботи доведено ефективність реалізованих педагогічних умов.

Ключові слова: індивідуальний стиль професійної діяльності, менеджер адміністративної діяльності, формування, професійна підготовка майбутнього менеджера адміністративної діяльності, педагогічні умови, критерії та показники.

Воробьева Евгения Вячеславовна. Педагогические условия формирования индивидуального стиля профессиональной деятельности будущих менеджеров административной деятельности. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Винница, 2009.

Диссертация посвящена теоретико-экспериментальному исследованию проблемы формирования индивидуального стиля профессиональной деятельности будущих менеджеров административной деятельности. На основе анализа теоретических источников рассмотрена сущность индивидуального стиля

профессиональной деятельности, его структура и влияние на эффективность профессиональной деятельности. Проанализирована необходимость коррекции индивидуального стиля профессиональной деятельности управленческих кадров в контексте современных требований к профессиональной компетентности менеджеров. В диссертации также рассмотрены и проанализированы содержание административной деятельности менеджеров, ее функциональная структура. Выявлено и обосновано научно-методическую систему обеспечения профессиональной подготовки студентов по специальности “Административный менеджмент”, которая включает определение путей, способов, форм и методов работы, направленных на формирование индивидуального стиля профессиональной деятельности будущих менеджеров административной деятельности. Основными путями формирования индивидуального стиля профессиональной деятельности будущих менеджеров административной деятельности определено интеграцию управленческих знаний и опыта профессиональной деятельности субъектов управления, а также использование форм и методов обучения (проблемные лекции, семинары-дискуссии, “круглые столы”, дискуссионные обсуждения, тренинги, деловые игры, ролевые игры, анализ конкретных ситуаций, имитационные упражнения, разрешение производственных задач и ситуаций). Эти способы способствовали углублению управленческих знаний у студентов-менеджеров, развитию личностных качеств (мотивация достижения, эмпатия, стрессоустойчивость и др.), необходимых субъекту управления для успешной профессиональной деятельности, а также развитию системы умений (проектировочные, организационные, управленческие, исполнительские), которые определяют содержание административной деятельности. Определена сущность индивидуального стиля профессиональной деятельности будущих менеджеров административной деятельности, его содержание и структура: акмеологический, рефлексивный, мотивационно-ценностный, коммуникативный и функционально-деятельностный компоненты. Обосновано, что процесс формирования индивидуального стиля профессиональной деятельности будущих магистров по административному менеджменту обеспечивается путем реализации выделенных педагогических условий: совершенствование организации учебно-воспитательного процесса по специальности “Административный менеджмент”; коррекция форм, методов и способов обучения в соответствии со спецификой административной деятельности; овладение умениями моделирования, оценивания и прогнозирования процесса взаимодействия. Обоснованы показатели и критерии, которые отображали изменения в уровне сформированности индивидуального стиля профессиональной деятельности будущих менеджеров административной деятельности. Результатами вариативной экспериментальной работы доказана эффективность реализованных педагогических условий.

Ключевые слова: индивидуальный стиль профессиональной деятельности, менеджер административной деятельности, формирование, профессиональная подготовка будущих менеджеров административной деятельности, педагогические условия, критерии и показатели.

Vorobjova E.V. “Pedagogical conditions of formation of individual style of professional work of the future managers of administrative activity”. – Manuscript.

Thesis for a candidate's degree in specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhaylo Kotsyubynsky, Vinnytsia, 2009.

The dissertation is devoted to a theoretical-experimental research of a problem of formation of individual style of professional work of the future managers of administrative activity. On the basis of the analysis of theoretical sources the essence of individual style of professional work, its structure and influence on efficiency of professional work is considered. The essence of individual style of professional work of the future managers of administrative activity, its maintenance and structure is certain. Individual style of professional work consists of such structural components: acmeological, reflective, motivation-valuable, communicative and it is functional-activities. It is proved, that process of formation of individual style of professional work of the future masters on administrative management is provided by realization of the allocated pedagogical conditions: perfection of the organization of teaching and educational process on a specialty “Administrative management”; correction of forms, methods and ways of training in conformity with specificity of administrative activity; mastering by skills of modeling, estimating and forecasting of process of interaction. Parameters and criteria of generate the individual style of professional work of the future managers of administrative activity are proved. Results of experimental work prove efficiency of the realized pedagogical conditions.

Keywords: individual style of professional work, the manager of administrative activity, formation, vocational training of the future managers of administrative activity, pedagogical conditions, criteria and parameters.